

Orłowski, Bolesław

"Obrazki z dziejów fizyki", "Wiedzą opętani", "I uczeni są ludźmi" Anna Mierzecka, Warszawa 1961-1962 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/1, 96

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Mierzecka, *Obrazki z dziejów fizyki*. Wiedza Powszechna, Warszawa: *Wiedzą opętani*, 1961, s. 356, ilustr. 58; *I uczeni są ludźmi*, 1962, s. 383, ilustr. 58.

Bardzo interesującą i z pewnością udaną próbą popularnego pokazania niektórych ciekawych i ważnych wydarzeń z historii rozwoju nauk ścisłych są dwie książki Anny Mierzeckiej. Poszczególne *Obrazki* są podane w żywej, zbeletryzowanej formie. Poziom ich jednak jest bardzo nierówny, jedne opowiadania charakteryzuje wysoki poziom literacki (a niekiedy może i zbyt zaawansowany, jak na książkę popularnonaukową, inne wydają się przesadnie naiwne.

Wiedzą opętani — to zarys rozwoju mechaniki, nauki o cieple, teorii kinetycznej i odkrycia Kopernika; *I uczeni są ludźmi* zajmuje się elektrycznością, magnetyzmem, optyką, falami elektromagnetycznymi i fizyką współczesną. Wśród wielu wybitnych uczonych, przedstawionych na kartkach obu książek, nie brak nazwisk polskich (Sniadeccy, Olszewski i Wróblewski, Kopernik, Smoluchowski, Poczobut, Witelo, Wojciech z Brudzewa). W bogatych przypisach autorka udziela dodatkowych informacji, rzetelnie oddzielając fikcję literacką i półnaukowe przypuszczenia od całkowicie pewnych, stwierdzonych naukowo faktów.

Przedstawienie wielkich ludzi nauki od strony ich życia prywatnego jest niewątpliwie zaletą książki. Dokładne, encyklopedyczne dane o każdej z występujących postaci historycznych może znaleźć czytelnik w obszernych słownikach biograficznych, umieszczonych na końcu obu pozycji — w pierwszej jest tu 56 haseł, w drugiej aż 109. Ten sposób ujęcia podnosi pracę A. Mierzeckiej do rangi literatury popularnonaukowej na miarę Eгона Larsena. Z pewnością nawet czytelnik dobrze obeznany z historią nauki znajdzie w obu książkach wiele nowych dla siebie, a bardzo interesujących ciekawostek.

Ważnym uzupełnieniem pozycji *I uczeni są ludźmi* jest umieszczony chronologiczny *Przegląd dziejów rozwoju nauk ścisłych i techniki*. Niestety, posiada on liczne usterki, zwłaszcza w rubryce *Najważniejsze wydarzenia z historii kultury materialnej*. Podane tam fakty często nie mają nic wspólnego z tytułem rubryki (np. liczne daty powstawania akademii naukowych), dobór pozycji z historii techniki jest w wielu przypadkach niewłaściwy, a niekiedy występują poważne błędy w datowaniu. Ten brak konsekwencji i pomyłki sprawiają, że tabela, której pomysłu umieszczenia uznać należy za bardzo pożyteczny i celowy, nie spełnia właściwej roli informacyjnej. Z pewnością winą za taki stan rzeczy obciąża bardziej redakcję niż autorkę, nie będącą specjalistką w dziedzinie historii techniki. Rzecz jest zresztą do łatwego naprawienia w następnych wydaniach, których z pewnością doczekają się obie niezwykle ciekawe książki Anny Mierzeckiej. W tym miejscu można tylko wyrazić zdziwienie z powodu żenująco niskiego nakładu (4000 egzemplarzy) obu pozycji. Książki zasługują bowiem na dotarcie do jak najszerszego kręgu czytelników, stanowiąc cenny wkład do ubogiej jeszcze polskiej literatury popularnej z zakresu historii nauki.

Bolesław Orłowski

Heinz Haushofer, *Ideengeschichte der Agrarwirtschaft und Agrarpolitik im deutschen Sprachgebiete*. Band II: *Vom ersten Weltkrieg bis zur Gegenwart*. München 1958, s. 440, il. 12.

Bawarskie Wydawnictwo Rolnicze niezwykle szybko zrealizowało zapowiedź wydawniczą z 1957 r. i już w roku następnym opublikowano drugi tom dziejów niemieckiej ekonomii rolniczej i polityki agrarnej. Tom pierwszy w opracowaniu prof. Frauendorfera obejmował okres od czasów prehistorycznych do 1914 r.¹, tom

¹ Por. recenzję w nrze 1/1960 „Kwartalnika”.